

מאמר ראשון חשבוננו של עולם

פרק א' - עלמא טבא עילאה

א.

אמר רבי שמעון בר יוחאי, ראיתי בני עליה והן מועטין (סוכה מה:). המושג "בני עליה" יש לפרשו ע"פ דברי רבי שמעון עצמו בזוהר הקדוש פרשת שלח (ת"ג קנט:), שמאריך לבאר את כל פרשת המרגלים מבחינה רוחנית. ואיתא שם, "אמר רבי שמעון, מפרשתא דא אוליפנא רזא דחכמתא, ואשתמעו מינה רזין עלאין ויקירין. תא חזי, קב"ה משבח באורייתא, ואמר אזילו באורחי, אשתדלו בפולחני, והא אנא מעייל לכון לעלמין טבין, לעלמין עילאין. בני נשא דלא ידעי, לא מהימני ולא מסתכלי. קב"ה אמר, אזילו אלילו ההוא עלמא טבא, ההוא עלמא עילאה דכסופא וכו' עלו זה בנגב." דברי הזוהר הקדוש מציבים לפני האדם את מציאות החיים כלשון חז"ל (תענית כו:), בחור שא עיניך וראה מה אתה בורר לך. בתוך מציאות העולם הזה גופו קיימים שני עולמות, יש עולם חשוך ומר לאלו השקועים בחיי עולם הזה והבליו, שהוא עולם של תוהו לאלו שחייהם חיי תוהו. ומנגד יש חיים מופלאים של "עולמן

תראה בחיידך" (ברכות יז.), בתוך מציאות העולם הזה יכול איש יהודי לעלות ולבוא ל"עלמא טבא עלמא עילאה דכסופא", עולם שכל כולו תשוקה וכיסופין עילאיים, עולם שכל הרוחות הרעות של הבלי עולם הזה אינן חודרות אליו. לאור זה יש לפרש מה שאמר רבי שמעון בר יוחאי בגמרא ראיתי בני עליה, שהכוונה לאלו שזכו לחיות בעלמא עילאה, שנתקיים בהם כמאה"כ (ישעי' לג, טו) "הוא מרומים ישכון". וזו היתה הכוונה העליונה בנתינת התורה, להביא את ישראל למעלת בני עליה, כמו שנאמר (תהלים פכד) אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם.

ספר הזוהר הקדוש עצמו כל כולו מתחילתו עד סופו, הוא כעין צוהר ואשנב לאותו עולם מופלא של בני עליה שכולו אור. מאמרי הזוהר הקדוש, בצירוף כל ההווי כיצד היו בני החברייא מתוועדים, הגילויים שלהם, שיחם ושיגם - נראים כולם כלקוחים מעולם אחר. מכל דף ומכל פינה בזוהר עולים ריחין בוסמין ומראות אלקים מחייהם של בני עליה המצויים

א. מובא ביסוד העבודה (תיב פ"ו, ח). וחסידים הרבו לחזור על מאמר הזוה"ק הזה.

ב. אמר רבי שמעון, מפרשה זו למדתי סוד החכמה, ונשמע ממנה סודות עליונים ויקרים, בא וראה, הקב"ה משתבח כתורה, ואומר, לכו בדרכי ועסקו בעבודתי, ואני אביא אתכם לעולמות טובים, לעולמות עליונים. אנשים שאינם יודעים אינם מאמינים ואינם מסתכלים. הקב"ה אומר, לכו ותתורו את העולם הטוב ההוא, העולם העליון ההוא של כיסופין.

מעלת האדם נקבעת בעיקר לפי העולם בו הוא חי. כמרומז בלשון חז"ל (אבות פ"ד, כב) "על כרחך אתה חי", כלומר בעל כרחך אתה חי את תוכן החיים וצורת החיים של העולם בו אתה נמצא, וממנו נגזרים חיך. מי ששרוי בעולם השפל חי את חיי העולם השפל וכך הוא נראה, כרם אם מתעלה לחיי עלמא עילאה הריהו חי חיים מרוממים וכל מציאותו משתנה, הוא נהיה כאדם חדש. מסתובבים שני אנשים וכלפי חוץ הם נראים אותו דבר, אבל כל אחד מהם נמצא בעולם אחר, האחד חי בעולם של רדיפה אחר קנאה תאוה וכבוד, והאחר חי בעולם שכולו אור, עולם של "ואני קרבת אלקים לי טוב" (תהלים עג, כח).

כאשר יהודי זוכה להתעלות הוא מקבל מבט חדש על הכל, כל השקפתו על עולם ומלואו ועל כללות הבריאה משתנה מן הקצה אל הקצה. כל זמן שהוא אדם ארצי, כל עניני העולם הם חלק בלתי נפרד מחייו ומעולמו, ואינו יכול להתנער מהם, אבל כשהוא מתרומם אזי עולם הזה על כל עניניו שוב איננו העולם שלו. ובמדה מסוימת התהליך הזה מתרחש אצל כל אדם כל אימת שהוא מתעלה אפילו קימעא, אם רק מתרומם טפח מעל הארץ כבר הכל נראה בעיניו אחרת. וזו הכוונה במאמר מרן מקוברין זי"ע, כל הון דעלמא אינו שוה לרגע שיהודי עומד בישוב הדעת. רגע של ישוב הדעת הוא רגע בו אדם מתרומם ועיניו נפקחות. כל עוד הוא חי בארץ, עיניו אטומות ואינו רואה מאומה, לא את העבר שלו ולא את העתיד, כלשון חז"ל (ב"ר נג, ד) הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר עיניהם. אך כשמתרומם זוכה ל"שאו מרום עיניכם", עיניו נפקחות ומקבל מבט אמיתי על העולם, הוא מתחיל לראות את הכל במבט יותר גבוה, יותר מעמיק

בעלמא טבא עלמא עילאה דכסופא. איך נראים כיסופיהם, איך נראה הרגש שלהם בקדושה, ובכלל איך הם מביטים על כל העולם. כל מציאותם בערה באור היקוד אשר בני העליה יוקדים בו - "מנוגה נגדו בערו גחלי אש" (ש"ב כ"ג).

ב.

חיי עלמא עילאה שונים הם לגמרי מחיי עולם הזה. בני עליה חיים בעולם אחר, הם נמצאים באויר רוחני המשנה את כל מהותם. ממילא החילוק בין בני עליה החיים בעלמא עילאה לבין שאר בני אדם שוכני בתי חומר, אינו מתמצה רק בזה שאלו פחות טובים ואלו יותר טובים, אלא בני העליה מהותם היא מהות אחרת לגמרי. כעין מה שפירשו צדיקים את מאמר חז"ל (שבת ק"ב:), אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים. בדבריהם אלו באו חז"ל ללמדנו כי מהותם של הראשונים שונה לגמרי מן המהות של האחרונים, כמו שההבדל בין מלאך לאדם, או בין אדם לחמור, אינו מתבטא רק בפרטים אלו או אחרים, אלא הם מהות שונה לגמרי זה מזה. א"א מרן אדמו"ר זי"ע המשיל זאת לאדם העומד בבית, שגם אם יעלה על כסא ושולחן ויגביה את עצמו ככל יכולתו, עדיין נמוך הוא מחבירו הנמצא בעליה, אפילו אם הלה עומד שם על גבי הקרקע. בדומה לזה הוא ההבדל בין בני עליה למי שאינם, הם נמצאים בשני מישורים שונים לחלוטין ולא קרב זה אל זה. יכול להיות אדם שמצד חשבון המצוות והעבירות שלו אין בו כל דופי, ואפילו תלמיד חכם ולמדן מופלג העוסק תדיר בתורה ומעשים טובים, ובכל זאת אינו יודע רוממות הנפש מה היא, ההנאה והחיות שלו הם מעניני עולם הזה, ואין לו כל שייכות לעולמם של בני עליה.